

Vuoden vanhusteko -palkinnot

Ilmarinen ja Vanhustyön keskusliitto ovat jakaneet Vuoden vanhusteko -palkintoa vuodesta 2008 alkaen. Palkitut ovat seuraavat:

2008 Pielisen Karjalan ikäihmisten kehittämissyksikkö Karpalo

Lieksan, Nurmeksen ja Valtimon kuntien Karpalo -hanke on lisännyt kuntayhteistyötä sekä yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä. Vuonna 2005 alkanut hankkeessa on kehitetty sosiokulttuurisia eli taiteen käyttöön pohjautuvia työmenetelmiä sekä lisätty henkilöstön koulutusta. Lisäksi on testattu ja otettu käyttöön uusia teknologioita ja luotu yhtenäisiä malleja ja käytäntöjä erityispalveluille kuten kuntoutukselle, dementiahoidolle, päihdeasiakkaiden hoidolle sekä omaishoitoon.

Taiteeseen pohjautuvat työmenetelmät ovat tuoneet iloa ja virkistystä vanhuksille sekä henkilökunnalle. Koulutus, teknologian hyödyntäminen, palvelutuotteiden kehittäminen, erityispalveluiden tuottaminen sekä yhteistyöverkoston luominen ovat kaikki parantaneet vanhustyön laatua Pielisen-Karjalassa, todetaan perusteluissa.

2009 Pappilanlammen palvelukeskuksen dementiahoidon profiilimalli, Ulvila

Dementiahoidon profiilimalli on työmenetelmä, jonka avulla etsitään sairauden mukanaan tuomat muutokset dementoituneen käyttäytymisessä ja nostetaan esiin asiakkaan omat voimavarat. Menetelmässä selvitetään erilaisten kartoitusten, testausten ja ihmisen elämänhistoriaan tutustumisen kautta asiat, jotka aiheuttavat haasteellista käyttäytymistä, ahdistuneisuutta ja aggressiivisuutta. Profiilihoito on ennaltaehkäisevää ja kokonaisvaltaista.

2010 AIJJOOS-kumppanuushanke (Pohjanmaa: Evijärvi, Kauhava ja Lappajärvi)

Aijjoos-kumppanuushankkeessa on kehitetty malli, jossa ikäihmiset toimivat asiantuntijoina, kehittäjinä, tiedottajina, kouluttajina, arvioijina ja vaikuttajina. Kehittämisen tuotoksena on painettu Ikäihminen kehittäjänä -julkaisu, jossa esitetään käytännön esimerkkejä, miten ikääntyvät kansalaiset voivat itse toimia ikääntyvien palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Julkaisun avulla mallia on levitetty hyvänä käytäntönä.

2011 Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän kehittämä toimintamalli: Opiskelijat ikääntyneiden muistiryhmien ja kerhojen ohjaajina sekä omaishoitajien tukena

Lähihoitajaopiskelijat työskentelevät työssäoppimisjaksoillaan vanhusten parissa muistiryhmien ja muiden ikääntyneille suunnattujen kerhojen ohjaajina sekä omaishoitajien tukena ja sijaisina kodeissa. Oppilaitos työskentelee tiiviissä yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden vanhuspalvelujen kanssa, jonka kautta opiskelijat tavoittavat tukea haluavat omaishoidon asiakkaat ja kerholaiset. Opiskelijat saavat ohjausta työlleen sekä oppilaitokselta että sosiaali- ja terveystieteiden työntekijöiltä.

2012 Nuoret luovat -ryhmä, Vantaa

Palkitussa projektissa nuoret ja Koivukylän palvelukeskuksessa asuvat veteraanit sekä muut sota-ajan kokeneet vanhuksot toteuttivat yhteistyössä musiikallisen Kultainen nuoruus. Musiikallisen idea syntyi ennen joulua 2011, jolloin nuoret kiersivät ryhmänä joululaulukiertueella ilahduttamassa ikääntyneitä. Vanhusten

välitön palaute kosketti nuoria ja he halusivat tulla uudelleen esiintymään ja tapaamaan heitä. Nuoret alkoivat vierailla palvelukeskuksessa ja haastatella asukkaita. Koetun pohjalta nuorille syntyi halu näyttää, kuinka arvokkaita vanhukset ovat. Elämäntarinoita koottiin kirjallisesti ja niistä muodostui musikaalin tarina. Ikäihmisiä tuli myös mukaan esiintymään musikaaliin.

2013 Uudenkaupungin Ikäihmistenneuvoston kehittämä toimintamalli: Yhdistysten jäsenet ulkoiluystävänä ikääntyneille

Uudenkaupungin Ikäihmistenneuvoston kehittämässä toimintamallissa on koottu yhteen kaupungin eri vapaaehtoistoimijoita kuten eläkeläisjärjestöjä, Marttoja ja muita yhdistyksiä ulkoiluavuksi ikääntyville ihmisille. Ikäihmistenneuvosto on ulkoiluystävällisyyden koordinoija ja neuvoston sihteeri toimii yhteyshenkilönä yhdistysten, niiden jäsenten, kotihoidon ja vanhusten laitoshoidon välillä. Ulkoilu- ja ystävävapaaehtoisille on kursseja ja tukea yhteisten tapaamisten muodossa. Vapaaehtoisten avulla on mm. vanhainkoteihin saatu säännöllistä, viikoittaista ryhmäliikunta- ja ulkoilutoimintaa. Vanhainkodeissa on järjestetty tapahtumia ja juhlia ja kotona asuvia on kannustettu mm. kesälauantaisin liikkeelle torille ”Tul toril”-tempauksilla.

2014 Jyränkölän Setlementti: Vapaaehtoistoiminta vanhuksen hyvän ja arvokkaan kuoleman tukena

Jyränkölän Setlementissä Heinolassa on saattohoitoa kehitetty aktiivisesti vuodesta 2010 lähtien. Tavoitteena on, että palvelutalossa asuvat vanhukset saisivat asua omassa kodissaan kuolemaansa asti. Jotta hyvä ja vanhusten tarpeiden ja toiveiden mukainen saattohoito toteutuisi, on Jyränkölässä panostettu hoitohenkilökunnan koulutukseen ja muodostettu vapaaehtoistoimijoista saattohoitorinki. Tärkeää saattohoidossa on inhimillinen kiireeton läsnäolo ja kuolevan yksilöllinen kohtaaminen. Saattohoitoa on pystytty järjestämään tauotta myös yöaikoihin.

2015 Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä Eksote: Monimuotoisen ja monialaisen kotikuntoutuksen malli

Monialaisella kotikuntoutuksella pyritään tukemaan iäkkäiden ihmisten toimintakykyä ja selviytymistä arjessa muun muassa moniammatillisen yhteistyön, fysioterapian ja toimintaterapian keinoin. Mallin taustalla on useamman vuoden kehittämistyö ikääntyneiden ihmisten kotona asumisen tukemiseksi. Asiakkaan oma tavoite ohjaa koko kuntoutustapahtumaa. Vuonna 2014 Eksotessa tehtiin organisaatiouudistus, jossa kuntoutukselle perustettiin oma organisaatio ja kuntoutus nostettiin kuntayhtymän strategian kärkeen. Tavoitteena kotikuntoutuksessa on asiakkaan osallistaminen omaan arkeensa, hänen toimintakykynsä ja elämänlaatunsa paraneminen sekä palvelutarpeen vähentyminen. Toimintamallin avulla on pystytty vähentämään merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia.

2016 Järvenpään kaupunki; Voimavaralähtöinen kotihoidon toimintamalli

Malliin sisältyy neljän viikon mittainen intensiivijakso, jossa monialaisen henkilöstötiimin yhteistyöllä asiakasta tuetaan ja kannustetaan yksilöllisesti. Voimavaralähtöisen palvelutarpeen arvioinnin tavoitteena on tunnistaa ja vahvistaa asiakkaan verkostoja ja voimavaroja niin, että asiakas selviytyy kotona mahdollisimman kevyiden ja tarkoituksenmukaisten palvelujen turvin. Uudessa palvelutarpeen arvioinnin lähestymistavassa luodaan yhteinen, asiakkaan kuvaama todellisuuskuva ja hänen näkemyksensä tavoitteestaan elämänsä ja ratkaistavan tilanteen osalta. Perinteisesti palveluohjauksessa on keskitytty asiakkaan ongelmiin. Nyt näkökulma käännettiin siihen, mitä voimavaroja hänellä on ja mistä hän pystyy itsenäisesti selviytymään. Asiakas nähdään osaavana ja pystyvänä toimijana, joka voimaantuu oikea-aikaisen ja riittävän tuen avulla.

2017 Yhteisöllisyydestä voimaa senioreille - Rauman kaupungin kylähanke

Hankkeen tavoitteena on tukea yhteisöllisyyttä ja ihmisten lähialueilla tapahtuvaa toimintaa kotona asumisen edistämiseksi. Rauman kaupunki on toiminut aloitteellisesti ja ennaltaehkäisevästi tarjoamalla hankkeessa erilaisia osallistumisen muotoja ja kokoontumispaikkoja. Ikääntyneet ihmiset on saatu kokoontumaan heille merkityksellisen toiminnan puitteissa yksinäisyyden tunteen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi heidän omia voimavarojaan tukemalla. Verkostoitumista hankkeessa edistivät eri yhdistykset toiminnallaan: esim. SPR perusti kyliin terveystunteita. Eläkkeensaajat toimivat mm. vertaisohjaajina tietotekniikka-opastuksessa, jossa heillä oli mahdollisuus käyttää hyväkseen VTKL:n SeniorSurf-toiminnan tuottamaa aineistoa. Myös kunnan liikuntapalvelut kiersi eri kylissä. Hankkeessa toteutettiin Vanhustyön keskusliiton Vanhustenviikon – Ikäpolvet yhdessä – juurensa tuntien, toisiaan tukien -teemaa, koska esim. kylätapahtumiin osallistui kaikenikäisiä. Hankkeessa juurrutettiin toiminta 13 kylään, joissa toimintaa suunniteltiin yhdessä kyläläisten kanssa kylän ja sen asukkaiden tarpeet lähtökohtana.

2018 Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry:n ja Turun kaupungin yhteinen Liikkuva resurssikeskus

Liikkuva resurssikeskus tarjoaa kotona asuville ikääntyville liikkuvaa ja arkiympäristöön jalkautuvaa palvelua, joka ohjaa ikääntyviä palvelujen pariin sekä järjestää pop up -tyyppistä vapaaehtoistoimintaa ikääntyvien omien toiveiden mukaisesti. Se on toiminut Turussa ja Varsinais-Suomessa vuodesta 2016. Hankkeessa on tehty uudenlaista yhteistyötä yhdistysten ja julkisen sektorin välillä ns. yhden luukun periaatteella: ikääntynyt saa yhdestä paikasta neuvontaa sekä kaupungin että järjestöjen ikääntyneille suunnatusta toiminnasta. Pysäkeillä oli tällöin kohdattu jo yli 4 000 ikäihmistä. Pysähtymispaikkoja ovat kauppojen aulatilat, huoltoasemien pihat, torit, ostarit, aluetalot, kerhotilat ja terveyskeskusten edustat – eli missä vain ikääntyneitä tavoitetaan. Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Turun kaupungin lisäksi useat muut Varsinais-Suomen kunnat, Siskot ja Simot ry, Turun Kaupunkilähetys ry:n Asiakkaan polku -hanke, KompAssi -hanke sekä Valli ry:n ja Kotien Puolesta Keskusliitto ry:n Iloa arkeen -pysäkkitoiminta.

2019 Ikäinstituutin Yhdessä kotikulmilla -hanke

Yhdessä kotikulmilla -hankkeessa (2017-2019) lisätään yhdessäoloa taloyhtiöissä ja vähennetään iäkkäiden asukkaiden yksinäisyyden kokemuksia tuomalla toimintaa lähelle kotia. Asukkaiden yhteistä toimintaa toteutetaan taloyhtiöiden kerhohuoneissa ja lähiympäristössä. Suositua tekemistä ovat olleet kahvittelu, rupattelu, sisä- ja ulkopelit, tietovisat sekä korttelikävelyt. Toiminnassa on hyödynnetty Ikäinstituutin liikunnan ja mielen hyvinvoinnin materiaaleja. Kaupunkien työntekijöiden ja paikallisten järjestöjen avulla on löydetty sopivia taloyhtiöitä, toteutettu asukastapahtumia ja saatu vierailijoita esittelemään omaa toimintaansa taloyhtiöiden tiloihin. Toimintaa ohjaavat vapaaehtoiset TaloTsempparit, jotka saavat Ikäinstituutista valmennuksen, tukea sekä materiaaleja. Suurin osa TaloTsemppareista on mukana olevien taloyhtiöiden asukkaita. Vapaaehtoisten ja asukkaiden tueksi on valmistunut opas Vinkejä taloyhtiön Kotikulmilla-toimintaan. Hanke on toiminut yhteensä 23 taloyhtiössä Helsingissä ja Kotkassa. Mukana on sekä vuokrataloyhtiöitä että omistuspohjaisia taloja. Hankkeessa luodaan toimintamalli, jota voidaan levittää valtakunnallisesti.